

ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝ Τῇ ΔΙΑΛΕΚΤῳ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ.*

Ὅτι ὁ ὄφρις ἐστὶ σύμβολον καὶ τῆς δυνάμεως, τοῦτο δῆλον γίνεται καὶ ἐκ τοῦ σκῆπτρου,¹ ὅπερ, ἐπὶ κεφαλῇς φέρον δύο ὄφεις ἀντιμετώπους καὶ περιπεπλεγμένους, περὶστῆσι τὴν δυνάμιν τοῦ ἡγεμόνος,² ἄρχοντος, δικαστοῦ, ἐπὶ δὲ τοῦ πρέσβους, κήρυκος καὶ ἀγγελικφοροῦ ἐστὶ σημεῖον καὶ τῆς φιλίας. Τὴν μετὰ τῆς δικαστικῆς καὶ ἐκτελεστικῆς δυνάμεως σχέσιν τοῦ σκῆπτρου εὐρίσκομεν ἤδη παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Β. 209) λέγοντι:

ὦ ἔδωκε Ζεὺς σκῆπτρόν τ' ἠδὲ θέμιστας
καὶ (Ἰλ. Ι, 97 — 99)

καὶ τοι Ζεὺς ἐγγυάλιξεν
σκῆπτρόν τ' ἠδὲ θέμιστας, ἵνα σφίσι βουλευήσθαι.
καὶ (Ἰλ. Θ', 159)

καὶ οἱ ὑπὸ σκῆπτρῳ λιπαράς τελέουσι θέμιστας.
Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ Κύρου παιδείᾳ (ἡ. ζ'. 3) λέγει: «Οὐ τὸδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διασφύζον ἐστίν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον».

Ὡς σύμβολον τῆς δυνάμεως καὶ ἐξουσίας περισταται βεβαίως καὶ ἡ ποιμαντορικὴ ράβδος³ τῶν ἀρχιερέων ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ἡ ἐπὶ κεφαλῇς δύο ἀντιμετώπους καὶ περιπεπλεγμένους ὄφεις φέρουσα. Τοῦτου ἕνεκα ὁσάκις τῷ Ἀρχιερεὶ ἐνδυομένῳ τὰ ἱερὰ αὐτοῦ ἄμφια προσφέρεται ἡ ποιμαντορικὴ ράβδος, ὁ διάκονος ἐκφωνεῖ «Ράβδον δυνάμεως ἐξαρπαστελεῖ σοι Κύριος ὁ Θεός» (πρβλ. τοὺς ἄνωγι Ὀμηρικοὺς στίχους).

Τοῦ λόγου γενομένου ἄπαξ περὶ δράκοντος καὶ ὄφρος, παρατηροῦμεν, ὅτι καὶ τῶν δύο τούτων λέξεων ἡ ἀρχικὴ σημασία ἐστὶν ἡ τοῦ ὄφρ, βλέπει· διότι ἡ μὲν πρώτη ἀνάγεται εἰς τὴν ρίζαν δρακ τοῦ ἄορ. 6' δρακεῖν τοῦ ρήματος δέρομαι, ὅπερ ἐν τῇ Σανσκριτῇ καλεῖται darśamī (πρβλ. δράκος, τό, ὀφθαλμὸς παρὰ Νικάνδρ. Ἀλεξ. 488, καὶ δράκω, δράκομαι = δρῶ-κημι, δέρω, καὶ ὀξυδερκής), ἡ δὲ δευτέρα εἰς τὴν ρίζαν ο.π., ἐξ ἧς ὄπωπα, ὄφωμαι, ὄμμα, πρόσωποι, ἐνώπιον κτλ. (πρβλ. καὶ τὸ τοῦ Ἡσυχίου: Πρόσωπος·

* Ἰδε ἀριθ. 28, σελ. 543 — 545.

1) Τὸ σκῆπτρον καλεῖται καὶ κηρύκειον (διότι ἔφερον αὐτὸ καὶ οἱ κήρυκες) ἡ κηρυκεῖον κατὰ Σουῖδαν λέγοντα: κηρυκεῖον, ξύλον ἔχον ἐκατέρωθεν δύο ὄφεις περιπεπλεγμένους καὶ ἀντιπροσώπους ἀλλήλοις κειμένους· ἦν δὲ τοῦτο ἔτι καὶ σύνθημα φιλίας. Ἄλλως ἐν τῇ γενικῇ τῆς λέξεως σημασίᾳ σκῆπτρον δηλοῖ τὴν βακτηρίαν.

2) Ἐπειδὴ τὸ σκῆπτρον ἦν ἐξωτερικὸν σύμβολον τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος, ἕνεκα τούτου σκηπτοῦχοι ἐπωνομάζοντο οἱ βασιλεῖς (Ἰλ. Β', 86: σκηπτοῦχοι βασιλεῖς: καὶ Ὀδ. Ε', 9: σκηπτοῦχος βασιλεὺς) καὶ ὁσιαστικῶς καλεῖται ἡ λέξις σκηπτοῦχος ἀντὶ βασιλεὺς (Ἰλ. Ε, 93: ὅστις... σκηπτοῦχος τ' εἴη, καὶ οἱ πειθοῖατο λαοί).

3) Πρβλ. καὶ: Ράβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα κτλ. ἐν τοῖς Χαιρετισμοῖς.

πρόσκοπος). Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ρίζα ο.π., ἐπὶ ψυχικῆς ὁράσεως ἐκλαμβανομένη, δηλοῖ τὸ συνιέναι, τὴν φρόνησιν καὶ ἀκριβῶς ἕνεκα τούτου ὁ ὄφρις θεωρεῖται καὶ ὡς σύμβολον τῆς φρονήσεως. Παραβάλλομεν τὸ ρητόν: γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραι (Εὐαγγ. κατὰ Ματθ. κεφ. ι', 16). Καὶ ἐν τῇ χύδην γλώσσῃ, περὶ παιδίου εὐφυοῦς καὶ ζωηροῦ προκειμένου, λέγομεν. «Τί 'φείδι' ποῦ εἶνε αὐτὸ τὸ παιδί;». Ἡ δὲ λέξις δράκων (ἦς τὸ θηλ. δράκκινα) διετήρησε τὴν σημασίαν τοῦ ἀνδρείου, ἐν-στρόφου καὶ ἀκαμάτου, καθ' ὅσον ἐν τῇ διαλέκτῳ τοῦ Πόντου λέγομεν: «παλληκάρ' δράκος ἐν'» ἦτοι γενναῖός ἐστιν ὡς δράκων, «ἄμον δράκος τρώϊ, τρέχ', κἄμν', τ. ἔ. καθὼς δράκων τρώγει, τρέχει, ἐργάζεται. Οὐχ ἦττον ὁμως ἡ ρίζα δρακ ἐπίσης ἐκέντητο ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ τὴν σημασίαν τῆς συνέσεως καὶ φρονήσεως, καθ' ὅσον γινώσκουμεν, ὅτι ὁ δράκων ἦν ἱερός¹ τῇ Ἀθηνᾶ, τῇ θεᾷ τῆς σοφίας (Ἀρ. Πλουτ. 733) καὶ ὡς τοιοῦτος παρεστάθη ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Φειδίου, δράκων δὲ κατὰ Πορφύριον (abst. 3. 4) παρέχει τοῖς ἀνθρώποις τὸ δῶρα τοῦ μαντεύειν καὶ ἐπὶ δράκοντος χαλκοῦ ἐπέκειτο κατὰ τὸν Πausανίαν (ι', 13) ὁ χρυσοῦς τρίπους, ὁ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀφιερωθείς τῷ ἐν Δελφοῖς μαντεῖϊ πρὸς ἀνάνηθιν τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης. Ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ μορφῇ ὄφρος² ἐνεφανίσθη πολλάκις ἐπὶ γῆς ὁ διάβολος,³ ἕνεκα τούτου καὶ αὐτὴ ἡ λέξις διάβολος προσέλαβε προσέτι τὴν σημασίαν τοῦ πονηροῦ καὶ ἐφνοῦς, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν κοινῶν φράσεων «τί διάβολος ποῦ εἶσαι;» «Νὴ τῶβλεπες τὸ διαβολάκι», «Τί διαβολάνθρωπος ποῦ εἶναι;» Ὡς σύμβολον τοῦ πονηροῦ, τοῦ κακοῦ εὐρίσκομεν τὸν ὄφιν καὶ ἐν Ἀνατολῇ. Ἐν τῇ ἱερογλυφικῇ δὲ τῶν Αἰγυπτίων γραφῇ μεταξὺ ἄλλων εὐρίσκομεν καὶ τὸν ὄφιν, παρατηροῦμεν δὲ ὅτι καὶ ὁ Θεὸς αὐτῶν Κνήρ ὑπὸ μορφῇ ὄφρος ἐλατρεῖται. «Τρικέφαλον ὄφειδ'⁴» λέγουσιν ἔτι καὶ νῦν ἐν Πόντῳ ἀποτεινόμενοι πρὸς παιδίον κακὸν καὶ ἄτακτον.

Τελευταῖον παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ κατ' ἔτος ἐκ τοῦ ληθάργου καὶ τῆς νάκκης ἀνάνηψις καὶ ἀναζωογόνησις τοῦ ὄφρος⁵, ὡς καὶ ὁ ἐπίμονος καὶ μακρὸς αὐτοῦ βίος,

1) Ἰερὸς ἦν καὶ τῷ Διονύσῳ, τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ Τροφωνίῳ.

2) Ὑπὸ μορφῇ ὄφρος πηδῆσας εἰς τὴν γῆν κατὰ τὸν Περσικὸν Σαβαΐσμον καὶ ὁ Ἀρειμάνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (εἰς ὃν εἶγεν εἰσρμήσας), ὅτε ἐν τῇ δημιουργίᾳ κατὰ πρῶτον ἔπλασεν ὁ Ὁρμίσδος τὸν πρωτόγονον ταῦρον, ἐξέπεμψε κατ' αὐτοῦ σκορπίους, βατράχους καὶ ἄλλα δηλητηριώδη ζῷα μετὰ δύο κακῶν δαιμόνων. Καὶ τοῦ Ἀρειμάνους τὸ δηλητήριον διεπέρασεν αὐτὸν τοσοῦτον, ὥστε νοστήσας ἀπέθανεν.

3) Ὡς πηγὴ παντὸς κακοῦ καὶ ἐπομένως ὡς διάβολος παρίσταται καὶ ἐν τῷ Περσικῷ Σαβαΐσμῳ ὁ Ἀρειμάνης.

4) Ὡς αὐτὸς λέγουσιν «ἄμον ὄφειδ' ἐξέγχεον τὰ σκέντρα' τ (τ. ἔ. ὡς ὄφρις ἐξήγαγε τὸ κέντρον, τὸν ἴδν αὐτοῦ) ἐπὶ τῶν πονηρῶν, οἵτινες, ἐπὶ τινι χρόνῳ ἡσυχίαν προσποιούμενοι, κατόπιν φαίνονται ὅσοτον κακοὶ εἰσιν.

5) Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἱαματικὴν τοῦ ὄφρος δυνάμιν, ἥτις ἀπεδίδοτο αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὴν μῦθον τοῦ Μελάμποδος, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς λατρείας τοῦ Διονύ-
*

κατέστησαν αὐτὸν προσέτι σύμβολον τῆς ἱατρικῆς καὶ ἰδίως παρ' Ἑλλήσιν.

Ἔτι δὲ καὶ νῦν δοξάζεται ἐν Πόντῳ, ὅτι ὄφεις τινὲς φέρουσι κέρατα καὶ ὅτι ταῦτά εἰσιν ἀντιφάρμακον κατὰ πολλῶν ἀσθενειῶν καὶ ἰδίως τῆς δηλητηρίασεως. Καὶ ἐν τισὶ θερμοαῖς τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τὰς πρώτας τρεῖς τέσσαρας ἡμέρας τοῦ Μαΐου ἐπιτίθενται ἡμεροὶ ὄφεις ἐπὶ τῶν διαφόρων μερῶν ἀνθρώπων πασχόντων ἐκ ρευματισμῶν, χοιράδων καὶ τῶν τοιούτων καὶ θεραπεύουσιν αὐτοὺς οὗτοι ἐπιλείχοντες τὰ πύσχοντα μέρη.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν ἐξάγεται, ὅτι ὁ ὄφις παρίσταται ἐν γένει καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ ἐπὶ κακοῦ.¹ Οὕτω νῦν μὲν ὡς ἀγαθός, νῦν δὲ ὡς κακὸς βασιλεὺς παρίσταται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μυθολογίᾳ ὁ Μίνως, ὁ σύζυγος τῆς Πασιφῆς, εἰκὼν ἀρχαίων φυσικῶν θεῶν, ὥσπερ ἐκεῖνος οἱ τοῦ ἡλίου ἥρωες Ἡρακλῆς, Περσεὺς καὶ Djemschid παρὰ Πέρσας· ἐν συνουσίᾳ δὲ μετ' ἄλλων γυναικῶν γεννᾷ θανατηφόρα ἐρπετὰ καὶ ὄφεις κακοῦς.

Γ') Καὶ ἡ ἀπολίθωσις τοῦ δράκοντος ἐν τῷ προκειμένῳ μύθῳ ἀνάγεται εἰς τὴν ἀρχαίαν μυθολογίαν διότι τοιαύτην ἀπολίθωσιν δράκοντος εὐρίσκομεν καὶ παρ' Ὀμήρῳ ἐν Ἰλ. Β. 318 καὶ 319, ἐνθα ὁ ποιητὴς περὶ τοῦ προηγουμένως ἀναφερθέντος *δαφνοῦ*, *σμερδαλέον* δράκοντος τοῦ ἐν Αὐλίδι τοὺς ὀκτὼ νεοσσόν, στρουθοῦ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν καταφαγόντος λέγει :

τὸν μὲν ἀοιζήλον θῆκεν θεός, ὅς περ ἔφηνεν·
λαῖα γάρ μιν ἔθηκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δώδεκα ἔθλοις τοῦ Ἡρακλέους ἀναφέρεται ἀπολίθωσις δράκοντος· διότι λέγεται, ὅτι, ὅτε ὁ ἥρωας κατέπνιξε τὸν Νερμαῖον λέοντα (τὸν ἔπειτα μεταξὺ τῶν ἀστερισμῶν καταταχθέντα), ὑπεβοηθήθη ὑπὸ τινος δράκοντος, ὃν, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ, ὠδήγησεν εἰς Θήβας καὶ διετήρησεν αὐτὸν ἐκεῖ μέχρις οὗ οὗτο ἀπελιθώθη.

Σημειωτέον δέ, ὅτι ὥσπερ δράκοντες, οὕτω καὶ ἄνθρωποι παρίστανται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μυθολογίᾳ ἀπολιθούμενοι,² ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐξῆς χωρίου τῆς Ἰλιάδος (Ω, 617) λέγοντος περὶ Νηόβης :

σου ἐν Ἑλλάδι κατὰ τινες. Ὁ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ γνωστὸς οὗτος ἐπὶ συνέσει καὶ ἱατρικαῖς γνώσεσιν ἄνθρωπος, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἦν κωρὸς, λέγεται, ὅτι πρὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ εἶχε ὄρνιν, ἐφ' ἧς ἐνεφώλευον ὄφεις. Ἐν ᾧ δὲ τοὺς γηραλέους αὐτῶν ἐφόνευσαν οἱ δούλοι αὐτοῦ, οὗτος περιποιεῖτο τοὺς νεοσσούς μέχρις οὗ ἡρῆθησαν οὗτοι, καὶ ἐν ᾧ ὁ Μελάμπους ἡμέραν τινὰ ἐκοιμήθη, προσελθόντες, ἔλειπον τὰ ὦτα αὐτοῦ, καί, ὡς τοῦ θανάτου! ἐγερθεὶς ὁ ἄνθρωπος, παρατήρησεν, ὅτι οὐ μόνον τὴν ἀκοὴν αὐτοῦ ἀνεκτήσατο, ἀλλὰ καὶ ἤρξατο μάλιστα ἐνοῶν τὴν γλῶσσαν τῶν πτηνῶν καὶ ἐπομένως προλέγων τὰ μέλλοντα.

1) Ἐπὶ κακοῦ γίνεται μνεία τοῦ ὄφιος πολλὰ τοῦ τῆς Καϊνῆς Διαθήκης, ὅσον ἐν τῷ κατὰ Ματθ. Εὐαγγελίῳ κε', 33 «Ὁφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν», αὐτόθι γ', 7 «Γεννήματα ἐχιδνῶν», καὶ ζ' 9 καὶ 10 «Ἡ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐκ αἰτίῃς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; Καὶ ἐκ ἐκείνων αἰτίῃς, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ;»

Ἐνθα λίθος παρ' εὐῶσα θεῶν ἐκ κήδεα πέσσει.

Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἐστὶ ἐνιαχοῦ τῶν ὄρεινῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μερῶν, ἐνθα πετρώματά τινά εἰσιν ἐσχηματισμένα οὕτως, ὥστε ἀνθρωποειδεῖς παρέχουσι μορφάς, ἐμβλέπουσιν ἐν αὐτοῖς οἱ χωρικοὶ πραγματικὰς ἀνθρώπων ἀπολιθώσεις καὶ παραδέχονται, ὅτι αἱ ἀπολιθώσεις αὗται ἐγένοντο ἐνεκα διαφόρων κακουργημάτων ἢ καὶ ἐνεκα ἀσεβείας τινὸς περὶ τὰ θεῖα. Οὕτω λ. χ. ἐν Ἀργυροπόλει τῆς Χαλδίας ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐνὸς τῶν ὄρεων αὐτῆς, τοῦ πρὸς ἀνατολὰς, ὡς καὶ ἐν τῷ ὀκτώκωρον αὐτῆς ἀπέχοντι καὶ ΒΔ. κειμένῳ χωρίῳ Σίδῃ ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι κειμένου ὄρους ὑπάρχουσι πράγματι τοιοῦτοι λίθοι μακροθὲν τὴν μορφὴν ἀνθρώπων ἀληθῶν παρέχοντες καὶ οἱ *λίθοι τῆς θεοτόμου*¹ καλούμενοι· διότι πιστεύεται ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων, ὅτι νύμφη τις ἐνεκα ἀσεβοῦς τινος πρῆξας αὐτῆς παρώργισε τὸ θεῖον τοσοῦτον, ὥστε οὐ μόνον αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ σύμπασα ἡ πομπὴ τοῦ γάμου, ὁ *γαμοστόλος*, ὡς ἐκεῖ λέγουσιν, ἀπελιθώθη².

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων, ἐξετάσωμεν δὲ ἡδὴ καὶ ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐν τῷ εἰρημένῳ μύθῳ προβαλλομένων ζητημάτων.

1ον Ἡ ἀμέσως ἐν τῇ λύσει τοῦ πρώτου ζητήματος μνεία τοῦ ὧσος φαίνεται οὕσα οὐχὶ ἄσχετος πρὸς τὴν δογματικὴν ἐκείνην τῶν ἀρχαίων θρησκευτικῶν συστημάτων θεωρίαν,³ καθ' ἣν ὁ κόσμος ἐγένετο ἐξ ἐνὸς ὧσος. Ἀλλως τε ἐπειδὴ λόγος γίνεται ἀμέσως περὶ ἐνὸς καὶ μόνου ὧσος, οὐδὲν τὸ ἀπίθανον, ἂν διὰ τούτου γίνεται ὑπαινιγμὸς τοῦ μονοθεϊστικοῦ θρησκευτικοῦ συστήματος, ἀφοῦ μάλιστα κατ' ἄλλην παράδοσιν τοῦ μύθου ἀντὶ τοῦ «ἐν αὐτῷ τῆς ὀρνίθας» λέγεται «ἐνας εἶν' ὁ Θεός.» Περιττὸν δὲ τὸ ὑποδειῆναι ὅποια σημασία παρέχεται τοῖς ὧσις καὶ κατὰ τὸ Πάσχα.

2ον Ὅτι ὁ μῦθος μεγάλῃν κέκτηται σχέσιν καὶ πρὸς τὸν ζῳδιακὸν κύκλον, ὅστις ἐν τῇ χριστιανικῇ συμβολικῇ θεωρεῖται ὡς τὸ σύμβολον τῆς σοφίας τοῦ

1) Ἐν τῇ διαλέκτῳ τῇ ἐπιχωρίῳ καλοῦνται «τῇ νεγάρπας τὰ λιθάρια» τ. ἔ. τῆς νεογάμου τὰ λιθάρια.

2) Ἀλλοτε πάλιν ὁ καινὸς λαὸς ἐπὶ μικρῶν κοιλωμάτων παρατηρουμένων ἐνίοτε ἐπὶ λίθων τῆς ὁδοῦ καὶ παρεμπερῶν πρὸς ἀποτυπώματα πετάλων ἵππων παραδέχεται, ὅτι δὴθεν ἐφίππος τις ἅγιος, ἦτοι ὁ ἅγιος Γεώργιος ἢ Δημήτριος, διελλθὼν ἐκεῖθεν ἀφῆκε τὰ ἵχνη ταῦτα τῆς διαβάσεως αὐτοῦ.

3) Κατὰ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν γνωστόν, ὅτι ὁ κόσμος ἐγένετο ἐκ τοῦ μηδενός. Κατ' ἄλλην θεωρίαν, ὑπὸ τοῦ Νεοπλατωνικοῦ Λαμαρκίου Φαινικίῃν θεωρουμένην, οἱ Σιδῶνιοι ἐπρέσθουσιν, ὅτι τὸ ὕψιστον ὃν πάσης πνευματικότητος αὐτὸ ἑαυτῷ συζευχθὲν ἐγέννησεν ἐν ὧν καὶ δυνάμει τινα, δι' ἧς ἐδιχοτομήθη τὸ ὦν καὶ προτῆλον ἐξ αὐτοῦ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. Κατὰ δὲ τὴν βραχμαϊκὴν Κοσμογονίαν, ὡς ἐκτίθεται αὕτη ἐν ἀρχῇ τῶν νόμων τοῦ Μανῶ, τὸ ὑπερτάτον πνεῦμα ἀποφασίσαν ὅπως παράγῃ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σωματικῆς οὐσίας τὰ διάφορα δημιουργήματα, παρέγαγε κατὰ πρῶτον τὰ ὕδατα καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀπέθηκε σπέρμα παραγωγικόν· τὸ σπέρμα δὲ τούτου ἐγένετο ὦν λάμπων ὡς ὁ χρυσός, ἀπαυγάζον ἐν μυριάσι ἀκτῖσι, καὶ ἐκ τοῦ ὦσος τούτου ἀνεγεννήθη αὐτὸς ὁ Βράχμας (ἡ δημιουργικὴ δύναμις τοῦ Βράχμα), ὁ μέγας προπάτωρ ὅλων τῶν κόσμων.

Θεοῦ,¹ τοῦτο δὴλον γίνεται καὶ ἐκ τῆς μνείας τοῦ Κριοῦ ἐν τῇ λύσει τοῦ δευτέρου ζητήματος, καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν Παρθένων ἐν τῇ λύσει τοῦ δεκάτου ζητήματος. ἐκ τῆς δωδεκαμήνου προθεσμίας, ἣν παρέσχεν ὁ δρᾶκων τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τέλους τῆς πρὸς τὸ δωδέκατον ζήτημα ἀπαντήσεως «δῶδεκα μῆνες ἔχει ὁ χρόνος». Διότι γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι εἰς ἐκ τῶν ἀστερισμῶν τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου ἐστὶν ὁ Κριός, ἕτερος δὲ ἡ Παρθένος, καὶ ὅτι τὰ δῶδεκα ζῳδία περιστῶσι συμβολικῶς τοὺς δῶδεκα μῆνας. Οὐδὲν δὲ τὸ παρόδοξον, ὅτι μετὰ στοιχείων τοῦ μύθου τοῦ Ἡρακλέους συνανειμήγησαν καὶ στοιχεῖα τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου· διότι ἀναμφιβόλως οἱ δῶδεκα ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους φαίνονται ἐπηρεασθέντες ὑπὸ τῆς λατρείας τοῦ Φοινικικοῦ θεοῦ Μελάχθρου, ἥτοι τοῦ θεοῦ τοῦ ἡλίου², ἔχοντος ἐν' ἀντιπαλαίᾳ πρὸς τὰ ἐχθρικά τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ζῳδία. Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν αὐτὴν ἐπομένως οἱ δῶδεκα ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους εἰσὶ σύμβολα τῆς τροχίᾳς τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῶν δῶδεκα ζῳδίων. Ἀλλὰ τίς ὁ λόγος τῆς μνείας τοῦ δικέρου τοῦ Κριοῦ; Πρὸς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπαντῶντες λέγομεν, ὅτι διὰ τοῦτου γίνεται ἴσως ὑπαινιγμὸς τῶν δύο μνησιδῶν φάσεων τῆς σελήνης, τῆς ἑννης καὶ νέας· διότι ἡ Κυρηναία ἑλαφος τοῦ πέμπτου ἄθλου τοῦ Ἡρακλέους μετὰ τῶν χρυσῶν αὐτῆς κεράτων παρίστησιν ἐν τῇ μυθολογίᾳ συμβολικῶς τὴν σελήνην ἐν τῇ μνησιδεῖ αὐτῆς φάσει. Ἀλλ' ἡ μνεία τοῦ Κριοῦ συσχετίζεται καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι καθ' ὃ ὁ Διόδωρος (4, 39) ἀναφέρει, ἡ κατ' ἔτος ἡρώϊκή τοῦ Ἡρακλέους θυσία ἐν Τραχίνι, Ὅπουντι, Θήβαις, συνέκειτο ἐκ τράγου, ταύρου καὶ κριοῦ. Τελευταίον τοῦ λόγου περὶ θυσίας γενομένου, παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ ἐν τῷ μύθῳ ἀναφερόμενος κριὸς ἴσως παρίστησι συμβολικῶς καὶ τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ, ἥτοι τὸν Σωτῆρα, τὸ δὲ δίκερρον τὸ διπλοῦν τῆς φύσεως αὐτοῦ.

3ον Ἡέντῃ λύσει τοῦ τρίτου ζητήματος γινομένη μνεία τοῦ τρίποδος τῆς τραπέζης σχετίζεται πρὸς τινὰ δευτερεύοντα τοῦ Ἡρακλέους ἄθλον, καθ' ὃν οὗτος μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Εὐρύστειος ἀπαλλαγὴν, αὐτοῦ ἐνύμφευσεν μετὰ τοῦ Ἰολάου τὴν Μεγάραν³ καὶ διηυθύνθη ἐντεῦθεν εἰς Οἰχαλίαν, ἵνα ζητήσῃ εἰς γάμον παρὰ τοῦ βασιλέως Εὐρύτου τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἰόλην. Ὁ Εὐρύτος ἤρνηθη τὴν ἐκδοσὶν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐπειδὴ αἰώνης ἡκούσθη,

ὅτι ἀπήχθησαν οἱ βόες αὐτοῦ, ὑπόπτεισε τὸν Ἡρακλῆα ὡς ἀπαγωγέα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Εὐρύτου Ἴφριτος τοῦναντίον παρώτρυνε τὸν ὑποπτον ἀπαγωγέα πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῶν, ὁ Ἡρακλῆς, εἰς τινὰ παραφροσύνην περιελθὼν, κατέρριψε τὸν Ἴφριτον ἐκ τοῦ τείχους εἰς τὴν Τίρυνθα, ὥστε οὗτος ἀπέθανεν. Ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ κακουργήματος τούτου ὁ Ἡρακλῆς, καταληφθεὶς ὑπὸ δεινῆς νόσου, μετέβη εἰς Δελφοὺς, ἵνα ζητήσῃ ἐνταῦθα θεραπείαν. Ὁ Ἀπόλλων ὁμῶς ἀπέπεμφεν αὐτὸν καὶ τότε οὗτος, βιαίως εἰς τὸν ναὸν εἰσελθὼν ἀπήγαγε τὸν ἱερὸν τρίποδα, ἵνα μόνος ἰδρύσῃ ναόν. Ὡς ἐκ τούτου δὲ φοβερά ἤθελε συναφθῇ μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος μάχη, ἂν μὴ, προλαβὼν ὁ ἀστεροπητὴς Ζεὺς, ἀπεμάκρυνεν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων διὰ τοῦ κεραυνοῦ. Τούτων οὕτως ἐχόντων, καταλλήλως γίνεται μνεία τοῦ τρίποδος τῆς τραπέζης μετ' ὑπαινιγμοῦ πρὸς τὸν τρίποδα, ὅστις πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης ἀφιέρωται τῷ ἐν Δελφοῖς μαντεῖῳ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ περὶ οὗ ὁ Παυσανίας (ι, 13) λέγει « χρυσοῦν τρίποδα δρᾶκοντι ἐπικείμενον χαλκῷ ». Ὅτι δὲ τρίπους ἦν ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ καὶ ἡ τράπεζα μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἀθήναιος (B, 49) λέγων « Ἡσιόδος ἐν Κῆρυκος γάμῳ τρίποδας τὰς τραπέζας φησὶ », καὶ ὁ Ξενοφῶν (Ἀνάβ. ζ, γ, 10) λέγων « καθημένοις... τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν... κρεῶν μεστοί ».

Παρατηροῦμεν προσέτι, ὅτι καὶ πρὸς τὸ τρίπουν ἐν τῷ αἰνίγματι τῆς Σφιγγὸς δύναται ἵνα ὑπάρχῃ ἐνταῦθα σχέσις καὶ πρὸς τὸ τρισυπόστατον τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ μάλιστα καὶ λέγεται κατ' ἄλλην παράδοσιν ὡς λύσις τοῦ τρίτου ζητήματος « τρεῖς ἄγία Τριάς »¹.

4ον Ἐν τῇ λύσει τοῦ τετάρτου ζητήματος διὰ τοῦ τετράποδος τῆς ἀγελᾶδος φαίνεται, ὅτι πάλιν γίνεται συμβολικὴ παράστασις τῆς σελήνης, ἀλλὰ μετὰ τῶν τεσσάρων αὐτῆς φάσεων· διότι γνωστὸν ἐκ τῆς ἀρχαίας μυθολογίας, ὅτι συμβολικῶς παρίσταται ὡς ἀγελᾶς ἡ Πασισάχη, ἡ τὴν σελήνην ἐκπροσωποῦσα. Ὡς σελήνη δὲ ἡ Πασισάχη (θυγάτηρ τοῦ Ἥλιου) ἐστὶ μάντις, προφητις τῶν μελλόντων καὶ μάλιστα ἀγαθῇ καὶ κακῇ μάντις, καὶ ἀκριβῶς ἡ τοιαύτη αὐτῆς ιδιότης ἐρμηνεύει τὴν δοξασίαν τῶν ἀρχαίων περὶ ἐπιρροῆς τῆς σελήνης ἐπὶ τινὰς νόσους καὶ ἐν γένει ἐπὶ τὴν ἰδιοκρασίαν τοῦ σώματος· Ἐν Θεσσαλίᾳ παρίσταται ἡ Πασισάχη ὡς θεᾶ, ἥτις δαμάζει τοὺς ἀγρίους τοῦ Γηρυόνου βόας.

(Ἀκολουθεῖ).

ΔΗΜ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ.

1) Οὕτω π. γ. εὐρίσκωμεν τὸν Ζωδιακὸν κύκλον ἐπὶ εἰκόναυ τῆς τοῦ κόσμου δημιουργίας ἐν Campo Santo τῆς Πίσσης (περὶ τὸ 1390).

2) Ὑπάρχει καὶ Τύριος, Αὐδικὸς καὶ Παρισκὸς Ἡρακλῆς λατρευόμενος ὡς San-Dew ἥτοι θεὸς τοῦ ἡλίου. Ἡ δὲ λατρεία τοῦ ἡλίου ὡς θεοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦν λίαν φυσική, καθ' ὅσον οὐδαὶς ἀγνοεῖ ὅπως ἐνερgetικὸς καὶ ἀπαραίτητος τυγχάνει ὢν οὗτος ἐν τῇ φύσει, ἀφοῦ ἐξ αὐτοῦ, ὡς πηγῆς τῆς θερμότητος καὶ τοῦ φωτός, ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ πάσης ἐνοργάνου φύσεως.

3) Αὕτη ἦν σύζυγος αὐτοῦ τοῦ Ἡρακλέους, ἐκδοθεῖσα αὐτῷ πρὸς ἀνταμοιβὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Κρέοντος, διότι ἀπῆλλαξε τοὺς Θηβαίους τοῦ ἐπαχθοῦς φόρου ἐκατὸν βοῶν, οὓς οὗτοι κατ' ἔτος προσέφερον τοῖς Ὀρχομενίοις, φονεύσας τοὺς Ὀρχομενίους πρέσβεις. Ἐκ τῆς Μεγάρας ἐγέννησεν ὁ Ἡρακλῆς τρεῖς υἱούς, κατ' ἄλλους ὁμοῦ ὀκτώ.

1) Οὕτω πρὸς μὲν τὸ δύο κατ' ἄλλην παράδοσιν ἔχομεν « δεῦτερον ἡ Παναγία », ὡς πρὸς δὲ τὸ ἐν « ἑνὶς εἶν' ὁ Θεός ».